

Farsang vége, farsang farka

A farsang időszaka vízkereszttel, január 6-ával kezdődik, és a húsvétvasárnapot megelőző 40 napos böjt kezdetével zárul. A farsangi szokások – többnyire február hónapban – farsang végére, farsang farkára összpontosultak, farsangvasárnapra, farsanghétfőre és húshagyókeddre. (Magyar Néprajz VII.)

Mivel télen kevesebb teendő volt a mezőgazdasági munkálatokban, ezért több idő maradt a szórakozásra, ekkor rendezték a fonókat és a farsang is ekkora esett. Ezt a közösségekben eltöltött időszakot a játék és a játékosság jellemezte. Erre utal Verebéli Kincső is: „A játékosztón megnyilvánulásának egyik kézenfekvő és elemi formája a beöltözés, a maskarázás.” (Verebéli Kincső: Minden napok jeles napok)

Ezt a játékkal teli időszakot sok helyen a húshagyókeddi alakoskodások zárták. Ehhez kapcsolódva egy fényképet választottunk hét tárgyának, amelyen egy farsangi multság beöltözött szereplőit láthatjuk.

Leltári száma: HH_CD_KaZo_FoND_028_FoN_01_09_58-59 Lelőhelye: Kallós Zoltán Néprajzi Gyűjtemény

A fotó Gyergyóditróban készült 1990 februárjában. Az a farsang attól volt különleges, hogy az akkori politikai eseményeket is megjelenítették benne. Abban az évben a ditróiak nemcsak a telet temették el jelképesen, hanem az 1989-es forradalom által megbuktatott kommunista rendszert és a meggyilkolt diktátor házaspárt, Elena és Nicolae Ceaușescut is. Kardalus János leírásából tudjuk, hogy ebben az évben, hogyan is zajlottak az események. A farsangi menetben elől vitték a hagyományos szalmabábut, aztán következett az a szekér, melyre a diktátor házaspár számára elkészített koporsókat tettek. A feleségnek nagyobbat, a férjnek kisebb koporsót csináltak. A menetet a különféle beöltözött, maszkos alakok kísérték: a janicsárok, akik a menetet ügyelték, a török basa, aki a felvonulást vezette, az asszonyoknak öltözött férfiak, az ördög és a halál. Amikor megérkeztek a „megtisztulás helyére” először a szalmabábu elbúcsúztatása és elégetése történt meg. Azután következett a két koporsó és előkerültek az alakoskodók, a siratók, a halál és az ördög. Ez utóbbi kettő szerepe szerint „üdvözölte” a halottakat, majd meggyújtották a koporsókat. Az összegyűltek vidáman szítták a tüzet, táncoltak. Befejezőképpen pedig a menetet vezető basa búcsúztatta el a halottakat:

„Eljött a farsang utolsó napja,
három maradványt fed be a föld hantja.
A szalmaember mellett örökre nyugosznak,
s ezzel lezárult egy fényes arany korszak.
Kérjük a jó Istent, mint mindég
hogy ilyen iszonyú korszakkal ne sújtsa népét,
hogy éljünk szabadon, vidáman, remélve ...”

Egyébként a ditrói farsang struktúrája elég rugalmas, nemcsak ebben az évben, hanem általában is jellemző volt, hogy a hagyományos motívumok mellett befogadják az újdonságokat is. 1991-ben például Szaddam Husszein és két bányász is jelen volt a farsangi menetben. (Kardalus János: Adalékok a ditrói farsangtemetés ismeretéhez. In: Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 4.)

A fényképen jól látható a szekéren ülő maszkos alak mellett az egyik koporsó is. A fotósorozat többi darabján pedig többször is feltűnik a szekérre tűzött Ceaușescu-portré is.

Object of the week

This time of the year is traditionally carnival season in Transylvania. The carnival starts usually after January 6 and it ends on Ash Wednesday. Therefore, the object of the week is a photograph from our archive that shows the 1990 carnival procession in Gyergyóditró (Ditrău, Harghita County). The procession contained traditional and up to date elements, like the 1989 Romanian Revolution and the execution of the dictator Ceaușescu and his wife. The coffin on the picture is the symbolic casket of the dictators.